

Varjumisplaani koostamise ja hoone hindamise juhis

PÄÄSTEAMET

Sisukord

1 Üldinfo	3
Milleks on vaja varjumisplaani?	3
Millistele hoonetele ja kohtadele see tehakse?	3
Kas pean plaani tegema ka siis, kui hoones polegi varjendit või varjumiskohta?	4
Mis ajaks peab varjumisplaani olema tehtud?	5
Kes teeb ja kinnitab varjumisplaani?	5
Kas varjumisplaani peab tegema kindlale vormile?	5
Kes plaani kontrollib?	5
Kuidas see info jõuab hoone kasutajateni?	6
Kas eelnev hoone hindamine on vajalik?	6
Millistel tingimustel peab plaani uuendama või muutma?	6
Mis infot peaks plaan sisaldama?	7
2 Olemasoleva hoone hindamine	8
Kuidas alustada hoone hindamist?	8
3 Varjumiskoha varjumisplaani	18
4 Varjendi varjumisplaani	27
Lisa 1. Hoone hindamise spikker	29
Lisa 2. Varjumisplaani näidis	33

Milleks on vaja varjumisplaani?

Varjumisplaan on teave olukordadeks, kui riigis tekib kõrgendatud oht ja hoone kasutajad peavad vahetu ohu korral kiiresti varjuma. Plaan tehakse inimeste jaoks, kuid hoonete kohta. Selle koostamise eesmärk on varakult läbi mõelda, kooskõlastada ja kirja panna kõige mõistlikum varjumise korraldus etappide kaupa. Plaan peab kindlasti kajastama tegevust sõja korral, kuid võib kajastada tegevusi ka rahuajal õhu- või muu ohu korral.

Millistele hoonetele ja kohtadele see tehakse?

Varjumisplaani koostamise kohustus tuleneb alates 1. oktoobrist 2026 kehtiva kriisiolukorra ja riigikaitse seadusest (edaspidi [KORKS](#)) § 96 alusel ja selle peab koostama kõigi hoonete kohta, mis vastavad kriteeriumitele, mis on toodud Vabariigi Valitsuse määruse nr 50 „Varjendi rajamise kohustusega hoonete täpsem loetelu, nõuded varjendile ja varjumisplaanile, varjumiskoha kohandamise põhimõtted ning varjumisplaani koostamise kord“ [lisa 1 tabelis](#).

Olemasolevate hoonete puhul tuleb võimaluse korral tagada varjumiskoht ja uute hoonete puhul varjend. Mõlema puhul tehakse ka varjumisplaan.

Hoone- rühmakood	Hoone peamine või hoone osa kasutusotstarve	Hoone suletud netopinna alampiir (m ²)	Varjendi rajamise kohustus	Avaliku varjendi rajamise kohustus
12310	Kaubandushooned			
12311	Kaubandushoone	1200	jah	jah
12314	Kiosk	1200	jah	jah
12317	Oksjoni-, turu- või näitusehall	1200	jah	jah
12319	Muu kaubandushoone	1200	jah	jah
12330	Teenindushoone			
12331	Ilu- ja isikuteenustehoone	1200	jah	puudub
12332	Sõidukite teeninduse hoone	1200	jah	puudub
12339	Muu teenindushoone	1200	jah	puudub

Kui hoone on mitme kasutusotstarbega, siis lähtutakse nende osade summast ehk kogu hoone suletud netopinnast. Näiteks koosneb hoone 400 m² kaubanduspinnast ja 900 m² laost, kokku on hoone suletud netopind 1300 m². Olgugi et ladu ei ole varjendikohuslane, tuleb varjend või varjumiskoht tagada, kuna hoone suurus on üle 1200 m², kuigi seda ei peaks kaubanduspinna suuruselt lähtuvalt tegema.

NB! Varjumisplaani soovitatakse tungivalt teha ka nende hoonete puhul, kus viibivad alaliselt inimesed, kuid millel ei ole oma suuruse või kasutusotstarbe tõttu seadusest tulenevat varjumisplaani koostamise kohustust.

Kas pean plaani tegema ka siis, kui hoones polegi varjendit või varjumiskohta?

Jah. Varjumisplaani koostamise kohustus ei sõltu sellest, kas olemasoleval hoonel on varjumiskoht või ei ole või kas tulevikus üldse saab sinna varjumiskohta kohandada. Ka sellisel juhul, kui varjumiskohta kohandada ei saa, koostatakse varjumisplaani lühendatud versioonis ja vähendatud andmetega, kuid ka see on hoone kasutajatele vajalik. Kuna varjumisplaanis käsitletakse laiemalt hoone kasutajate varjumise võimalusi, tuleks varjumisplaanis nimetada lähimad varjumise võimalused või alternatiivsed tegevused (nt büroo või haridusasutuse kaugtööle, -õppele suunamine).

Mis ajaks peab varjumisplaan olema tehtud?

Varjumisplaan tuleb koostada hiljemalt **1. juuliks 2027**. Kui kriteeriumitele vastav olemasolev hoone on saanud ehitusteatisel või ehitusloa, siis tuleb plaan teha hiljemalt kasutusloa taotlemise hetkeks.

Uute hoonete puhul, millel on nõutud varjendi ehitamine (alates 01.07.2026), tuleb varjumisplaan koostada hiljemalt kasutusloa taotlemise hetkeks.

Kes teeb ja kinnitab varjumisplaani?

Varjumisplaani korrektse ja õigeaegse tegemise eest vastutab hoone omanik. Kui ta seda ei saa või ei taha teha, saab ta varjumisplaani koostamise delegeerida oma äranägemise järgi, osta see sisse erasektorist teenusena või korraldada muude lepinguliste suhete kaudu. Kortermajade puhul lasub varjumisplaani koostamise kohustus korteriühistu juhatusel.

Varjumisplaani kinnitamise kohustus on samuti hoone omanikul või tema määratud isikul. Kuna varjumisplaan on kokkuleppeline ohutusplaneeritud käitumisjuhise, lepitakse korteriühistute korral see kokku üldkoosolekul ja kinnitatakse üldkoosoleku otsusega. Juhul, kui üldkoosolekul ei õnnestu varjumisplaani tähtaegselt kinnitada, võib seda teha ka korteriühistu juhatus.

Kas varjumisplaani peab tegema kindlale vormile?

Varjumisplaanile ei ole ette nähtud kindlat vormi, kuid selles tuleb kajastada kõik kohustuslikud osad ning see peab olema koostatud hoone kasutajatele arusaadavalt. Plaani vormilise ülesehituse kohta leiab soovitusi ka siinsest juhiseist. Varjumisplaan võib olla osa muudest hoone ohutusplaanidest (nt koos haridusasutuste kriisi- või ettevõtete ohutusplaanidega), kuid see peab olema muude kriiside käitumisjuhisedest selgesti eristatav. Varjumisplaan võib katta ka mitut hoonet, kui näiteks varjumiseks sobivad kohad asuvad eri hoonetes või rajatistes. Varjumisplaani kohustuslikud osad on üldandmed, skeem ja varjumise lahenduse etapiviisiline kirjeldus (ruumide-inventari kasutus ja käitumisjuhised varjumiseks valmistumisel, varjumise ajal jne).

Kes plaani kontrollib?

Varjumisplaani ei ole vaja peale kinnitamist riiklikkusse registrisse või infosüsteemi esitada. Siiski on Päästeametil KORKS-i § 167 lg 3 alusel õigus teha järelevalvet ka varjumisplaanide olemasolu üle. Hoone omanik või tema määratud isik peab varjumisplaani esitama, kui Päästeamet seda küsib.

Varjumisplaanis kajastatud info on alus ka hoone kasutajatele (nt elanikud, töötajad, kliendid, patsiendid, õppurid, külalised) ulatuses, mis on neile teadmiseks vajalik.

Kuidas see info jõuab hoone kasutajateni?

Üldiselt on hea tava varjumisplaani koostamisse kaasata ja varjumise võimalusi kooskõlastada hoone kasutajatega juba plaani koostamise etapis. Kui varjumisplaan on koostatud, siis soovitatakse see enne kinnitamist kooskõlastada hoone alaliste kasutajatega. Siinkohal ei peeta silmas külaliste, patsientide, kinnipeetavate vmt isikute kaasamist, vaid eluhoonete puhul korteriomanikke, mitte-eluhoonete puhul töötajaid, varjumisplaanis rolli kandvaid isikuid, hoone haldajad jne.

Pärast varjumisplaani kinnitamist tuleb see teatavaks teha hoone kasutajatele. Infot tuleks jagada vajaduspõhiselt – enamasti ei ole kõigil hoone kasutajatel vaja teada varjumisplaani kõiki nüansse. Segaduse vältimiseks tuleks igale sihtrühmale jagada ainult selle jaoks olulist teavet. Näiteks avaliku hoone külastajatele märgid ja suunaviidad varjumiskohani, suuline korraldus hoone helisüsteemi abil.

Kas eelnev hoone hindamine on vajalik?

Olemasoleva hoone puhul on hindamine väga oluline. Enne kui varjumisplaani koostama hakata, tuleb kaardistada hoone riskid ja võimalused ning alles siis panna kirja lahendused.

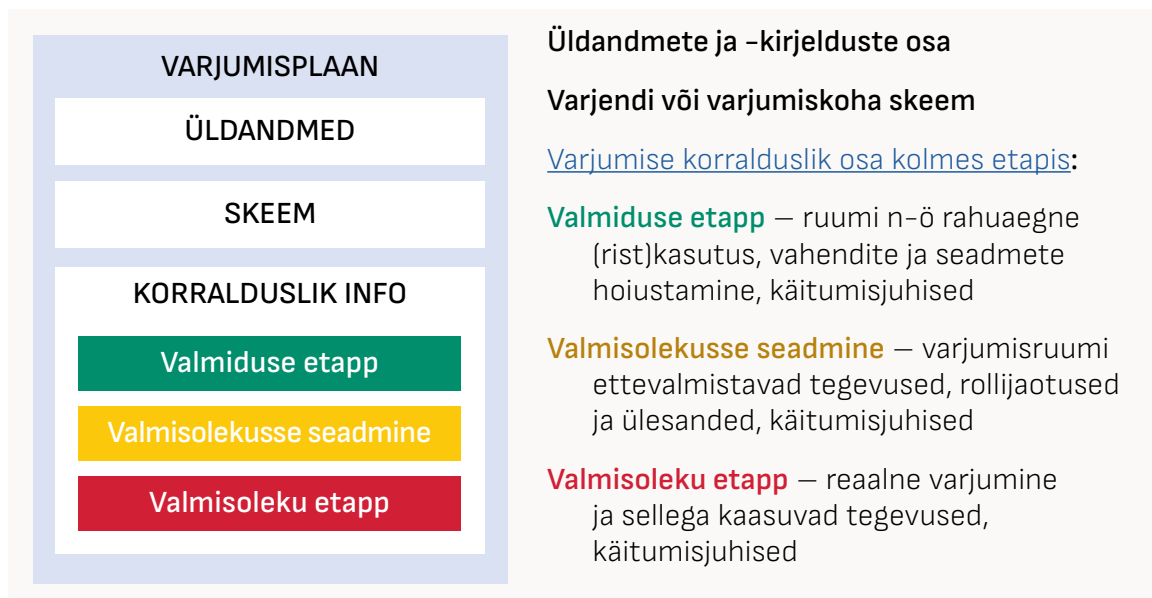
Uue hoone planeerimisel algab varjumisplaani koostamine projekteerija laualt, kus tuleb arvestada varjendi, ligipääsude ja inimeste mahtude ning liikumisteekondadega. Hoone valmimisel tuleb vormistada varjumisplaan.

Millistel tingimustel peab plaani uuendama või muutma?

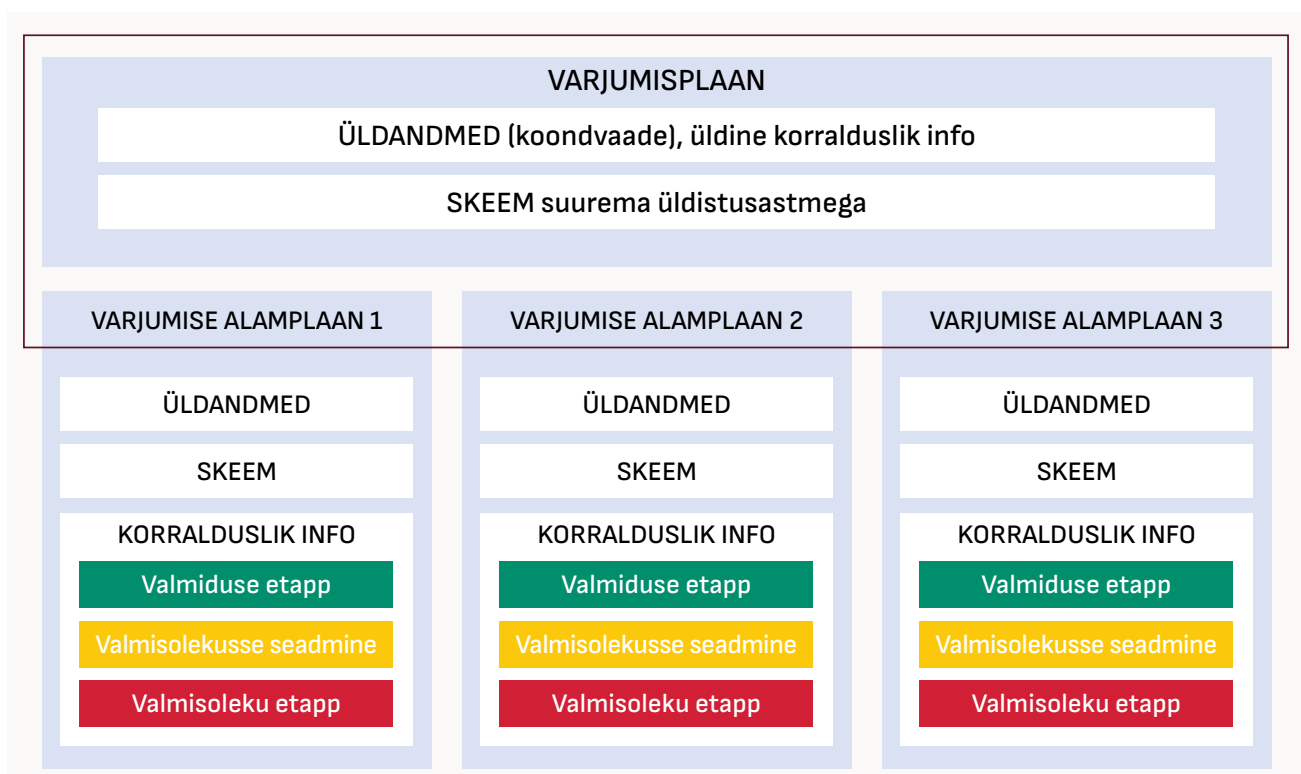
Varjumisplaani peab muutma või ajakohastama, kui varjumiskohta või varjendit on oluliselt muudetud. Näiteks on muudetud varjumiseks mõeldud ruume, tehtud nimetatud kohtades ehitus- või lammutustöid, suletud või avatud juurde- ja väljapääse, muudetud olulisi tehnosüsteeme. Kui olulisi muudatusi ei ole tehtud, peab varjumisplaani üle vaatama vähemalt üks kord viie aasta jooksul veendumaks, et plaan on ajakohane. Väiksemate muudatuste korral võib varjumisplaani üles ehitada nii, et neid muudatusi või parandusi saab teha ka põhiplaani muutmata (nt kontaktisiku andmete muutmine, varustuse nimekirjade korrigeerimine, hooldusdokumentide täitmine).

Mis infot peaks plaan sisaldama?

Lihtsamate, väiksemate või monofunktsionaalsete hoonete, näiteks kortermajade puhul on soovituslik teha hoonepõhine varjumisplaan, mis koosneb kolmest peamisest osast.

Kui varjumisplaan koostatakse hoone kohta, kus on palju asutusi koos mitme varjendi ja varjumiskohaga või mitme hoone kohta või hoone kohta, kus on erineva teadmisvajadusega asutused või isikud, siis võib selle üles ehitada ka mitmekihilisena. Näiteks üldplaani on koostatud suurema üldistusastmega ning asutustel või hoonetel on eraldi alamplaani detailsema teabega.

Peatükk 2

OLEMASOLEVA HOONE HINDAMINE

Kuidas alustada hoone hindamist?

Enne hoone hindamist on soovitatav tutvuda varjumiskoha kohandamise juhendmaterjalidega (soovitused hoonete keldrite varjumiskohtadeks kohandamisel, lagede toetus ja akende kindlustamine, märgistus, hoone hindamise spikker, olevalmis.ee, paasteamet.ee).

Samuti tuleks kaasata hoone hindamisele, plaani ettevalmistamisele ja koostamisele kõik olulised pooled või hoone kasutajad, et plaan saaks maksimaalselt realistlik ja võimalikult paljude kasutajate huve arvestav. See aitab vältida hilisemaid arusaamatusi.

Arutage ühiselt läbi järgmised sammud.

- 1 Mõtesta varjumise vajadused
- 2 Koonda hoone kohta vajalikud andmed
- 3 Hinda hoone asukoha ja hoone enda riske
- 4 Tee hoones ringkäik ja vaatlused ning kaardista kõige sobivamad ruumid varjumiseks
- 5 Mõtle läbi varjumise korraldus
- 6 Pane vajalik info ja lahendused kirja ehk koosta plaan

1 MÕTESTA VARJUMISE VAJADUSED

Minimaalselt peab varjumisplaan katma olukorrad, kus Eesti riiki ähvardab sõda, kuid varjumisplaani võib laiendada ka muude ohtude jaoks, näiteks kiirelt tekkivad ohud nagu õhuohut uitdroonide kujul või kuritahtlik tegevus piirkonnas.

Tuleb läbi mõelda, kas planeeritavad ruumid on rahuajal riskasutuses ja sinna ei saa või ei mahu igal ajahetkel palju inimesi varjuma (sest ruumide varjumiseks ettevalmistus võtab tunde või päevi aega) või on need ruumid osaliselt või täielikult kiiresti ligipääsetavad ja/või varjumiseks kasutatavad.

Kui hoone jääb kasutusse ka kõrgendatud sõjaohu korral, siis tuleb hoonet kasutavatele inimestele tagada varjumise võimalused.

Võib olla ka hooneid, kus hoone suletakse kasutajatele pikemaks ajaks täielikult (nt büroohoone töötajad suunatakse kaugtööle, kultuuri- või spordihoone suletakse, haridusasutused saadetakse kaugõppele). Sellisel juhul tuleb info ja põhjendused esitada ka varjumisplaanis. Kasutusrežiim võib ka muuta või vähendada hoone kasutajate arvu, näiteks lubatakse hotelli või kauplusesse täpselt nii palju inimesi korraga, kui paljudele on võimalik tagada varjumine.

2 KOONDA HOONE KOHTA VAJALIKUD ANDMED

Kasutusotstarve	Hoone peamine kasutusotstarve või segakasutusega hoonete puhul eraldi hoone osade kasutusotstarbed (leitav ehitisregistrist, www.ehr.ee).
Pinna suurus	Hoone või vajaduse korral hoone osade suletud netopinna suurus (m ² , samuti leitav ehitisregistrist).
	Kas hoone kasutajad saavad ise liikuda varjendisse/ varjumiskohta või vajavad selleks kõrvalist abi.
Kasutajate arv	Hoone kasutajate arv, sest sellest sõltub hiljem ka varjumiskohtade vajadus ja suurus: - kui varjumisplaani aluseks on vaid sõda, siis tuleks arvestada hoone kasutajateks need isikud, kes viibivad või peavad viibima hoones ka sõjaajal; - üldiselt saab hoone kasutajate arvu teada hoone projektdokumentatsioonist; - elamute puhul võib aluseks olla kas arvutuslik inimeste kaardistus, arvutus korterite arvu järgi (nt ühes korteris üks leibkond, keskmise leibkonna suurus on Statistikaameti andmetel 2,35 inimest). Inimeste hulk võib olla keskmisest suurem või väiksem sõltuvalt sellest, missugune on piirkonna demograafiline olukord. - mitteeluhoonete puhul võivad hoonete kasutajateks olla töötajad, õpilased, patsiendid, kinnipeetavad, kliendid vm. Seega hindab varjumisplaani koostaja, millises ulatuses ta hoone eri kasutajaid arvestab. Kõrgendatud ohu korral on suure tõenäosusega rahva- või spordiürituste ja massikogunemiste piirangud ja seega arvestatakse pigem tavapärase hoone kasutajate hulgaga.

Hoone(te) suuruselt ja/või arvust, kasutajatest ja nende vajadustest lähtuvalt otsustatakse, kas koostatakse üks ühine varjumisplaan või on vaja koostada mitmetasandiline plaan, kus on üldosa ja eraldi alamplaanid.

3 HINDA HOONE ASUKOHA JA HOONE ENDA RISKE

Hoone kasutuse režiim konflikt ajal võib muutuda.

Riskid naabruses	Millised riskid naabruses võivad mõjutada varjumist, näiteks kas hoone asub tihe- või hajaasustusalal, kas selle läheduses paikneb mõni riiklikult tähtis või sõjalise kaitse objekt, kas see asub üleujutuse piirkonnas, kui mõni tamm peaks purunema, kas naabruses on ohtlikke aineid käitavaid ettevõtteid (tööstused, maapealsete mahutitega tanklad – õhusaaste, plahvatuse või vedeliku valgumise ja põlengute suurem risk). Ohud võivad anda sisendi näiteks kiireks evakuatsiooniks, täiendavaks koostööks naaberasutustega, võivad tuua kaasa täiendavate leevendusmeetmete kasutamise vajaduse, kokkulepped jne.
Riiklik evakuatsiooni-koht?	Kas seda hoonet võidakse kasutada ka riigisiseste evakueeritute evakuatsioonikohana (nt koolimajad, majutusasutused, kultuuri- ja spordihooned). Seda teavet võib küsida Päästeametilt aadressipõhiselt.
Lähedalasuvad varjumise võimalused	Kas hoone läheduses leidub veel teisi varjumise võimalusi. Näiteks varjendid või varjumiskohad naaberhoonetes, läheduses paiknevad avalikud varjumiskohad. Samuti kas hinnatav hoone teenindab varjumisel ka mõne teise hoone kasutajaid. (Läheduses tähendab paarisaja meetri kaugusel, et inimesed jõuaks mõne minutiga varjumiskohta.)
Varjumiseks sobivate kohtade arv	Hoone puhul võta arvesse: - kas kohandatakse kõigile kasutajatele ainult üks varjumiseks sobiv koht või on neid mitu. Suure inimeste hulga korral on soovitatav võimaluse korral varjumiskohti hajutada. Elamutes ei tohiks olla ühes varjumiskohas rohkem kui 180 inimest, kuid varjumiskohti võib olla mitu. Suuremates elamutes on mõistlik teha varjumiskohad eri trepikodade keldritesse või hoone eri otstesse. Mitteeluhoonete puhul on piiriks kuni 1000 inimest, kuid ka siin kehtib reegel, et mida vähem inimesi koos, seda väiksem risk tervikuna. Püüa samuti hajutada erinevate maa-aluste korruste või asukohtade vahel või eralda kohad omavahel füüsiliselt; - ja hinda konstruktsioone, eriti maa-aluste korruste või esimese korruse seinte ja lagede materjale, nende paksust, uste ja akende suurusi ja asukohti; - kui pead tegema avaliku varjumiskoha, siis kuidas tagada, et see on alati ligipääsetav ka väljastpoolt hoonet nii, et varjud ei pääseks mujale hoonesse ringi liikuma.

Tehno- ja kommunikatsioonisüsteemid	Millised tehno- ja kommunikatsioonisüsteemid on hoones ja kus asuvad nende peamised sulgemise kohad (lülitid, kraanid, ventiilid vms), et tabamuse või muul viisil kahjustuste korral saaks need kiiresti sulgeda suurema edasise kahju või ohu vältimiseks, näiteks: ▪ gaas, ▪ tsentraalne vesi, ▪ hoonesisene tarbevesi, ▪ küttesüsteemi kolded või veetorustikud, ▪ jahutussüsteemid, ▪ elekter, ▪ kanalisatsioon.
Omandiküsimused	Varjumiseks sobivate ruumide omandiküsimused või kasutustingimused võivad seada piiranguid ruumide või alade planeerimisel. Need küsimused või mured tuleks lahendada omanike vahel võimalikult varakult. Näiteks kui elamute keldris on mõned hoiuruumid või parkimiskohad liidetud korteriomandiga ja omanikud pole nõus neid ka varjumise ajaks ühiskasutusse andma, siis tuleb plaanis näha ette alternatiivne lahendus.

4 TEE HOONES RINGKÄIK JA VAATLUSED NING KAARDISTA KÕIGE MÕISTLIKUMAD LAHENDUSED

Kaardistamisel on abiks ka siinse juhendi lisa 1, hoone hindamise spikker.

Joonised	Kasuta planeerimisprotsessis võimaluse korral hoone plaanijooniseid.
Hoone korrused	Eelista maa-aluseid korruseid ja ruume, äärmisel juhul maapealset esimest korrust. Esimesest kõrgemale korrusele rajatava varjumiskohaga võivad kaasneda suured riskid (tulekahjude lõksu jäämine, varinguoht, sobivate väljapääsude puudumine jne).
Baas- või lisatingimused?	Kui potentsiaalsed asukohad on välja valitud, tuleks läbi mõelda, kas saab tagada vaid varjumiskohale esitatavad baastingimused või teha natuke rohkem, nii et nendes ruumides oleks võimalik viibida pikemat aega (varjumiskoha lisatingimused). Varjumiskoha baas- ja lisatingimused .
Piirdekonstruktsioonid	Kaardista piirdekonstruktsioonide olukord, kas need tagaksid minimaalse kaitse õues toimuva plahvatuse eest. Mida tugevam konstruktsioon, seda parem, kuid minimaalselt peaks see takistama plahvatuskildude lendumist ruumi ja olema tugevuselt 20 cm paksuse raudbetooni ekvivalent. The diagram illustrates various wall types and their corresponding thicknesses in meters: Teras: 0,03 m Betoon: 0,2 m Kivine pinnas: 0,5 m Liivakotid: 0,5 m Toores puit: 0,6 m Pressitud pinnas: 1,0 m
Ligipääsud	Kaardista ruumidele ligipääsud. Kui tead, et hoonest on vaja tuua varjumiskohta ka lamavaid või ratastoolis inimesi, liikumis- või nägemisprobleemidega inimesi vms, tuleb teha selgeks, kas liikumisteed selleks sobivad või peaks tagama lisalahendusi.

Ruumide valik	Mõõdista ruumide pindala ja kõrgus. Sobivad üldiselt need ruumi osad, kus inimene saab püsti olla. Magamiseks, istumiseks või asjade hoiustamiseks sobivad ka natuke madalamad ruumi osad. Ruumi suurusest sõltub, kui palju inimesi see saab mahutada ja see omakorda tingib, kas piisab ühest ruumist, ühest varjumiskohast või peaks olema neid mitu. Üldjuhul arvestatakse ühe inimese jaoks pinda 0,75 m ² . Magada saab küll ruumi kokkuhoiu eesmärgil naridel, kuid näiteks patsientidele, hooldatavatele isikutele vms tuleb arvestada suurem pind – 2,1–2,5 m ² , samuti kui soovitakse teha funktsionaalsed ruumid: laste mängutoad, klassiruumid, haiglates palatid, operatsiooniruumid.
Ruumide funktsioonid	Kaardista ruumides alad eri funktsioonide jaoks, näiteks inimeste viibimise ala, tualettide ala, meditsiinilise abi ala (vajaduse korral), jäätmemajandus, kohad muudele vahenditele ja varustusele. Samuti vajaduse korral magamise ja toidutegemise, laste-, lemmikloomade ala jne.
Tehnoruumid	Väljaldi selliste ruumide kasutamist, kus võib teoks saada lisaohte, näiteks elektrikilbi ruumid, soojussõlmed, mürarikkad või ohtlike ainetega, väga kitsad ja väiksed ruumid. Ruume läbivad torustikud või juhtmed ei ole varjumiskohana kasutatavust välistav oht.
Ristkasutus	Fookus on küll leida varjumiseks sobivad ruumid, kuid hoia meeles, et rahuaaja tingimustes võiks nendes ruumides toimuda ristkasutus. Tühjad ruumid ei ole majanduslikult mõistlik, seega peaks arvestama rahuaegse kasutuse jätkamisega, kuid kiirete ümberkorralduste võimekusega.
Kui liigud ruumides ringi, kontrolli ka neid kohti, mida tavaliselt ei vaadata või ei liigutata (nt ripplagede pealsed, sisseehitatud kapisüsteemid, luugid). Kas seal on peidetud torustikke, tehnosüsteeme, läbiviike, kas seinariidid või konstruktsioonid on tugevalt kinnitatud jne.	

5 MÕTLE LÄBI KA VARJUMISE KORRALDUS

Korraldajate rollid ja nende täitjad

Igal varjendil ja varjumiskohal peab olema vähemalt üks **VASTUTAV isik**, kes kannab hoolt selle eest, et varjumiskoht oleks toimiv ja tegevused toimuksid vastavalt plaanile. Vastutav isik ei pea olema see, kes ka varjumise ajal kõike üksinda teeb, vaid pigem korraldav isik. Elamutes on vastutavas rollis üldjuhul korteriühistu juhatuse liikmed või mõni aktiivne ühistu liige või maja haldaja. Mitteelamutes on need üldjuhul hoone juhtimise või haldamisega seotud isikud.

Kuna varjumiskoha või varjendi valmisolekuks ettevalmistavas ja valmisoleku etapis on rohkem tegevusi, siis oleks vajalik määrata ka funktsionaalsed rollid, ülesanded ja/või nende täitjad. Eelnev rollide, ülesannete määramine aitab kriitilises olukorras selgemalt ülesandeid jagada. Samuti on soovitatav varjumisplaanis eraldada erinevates varjumise etappides varjumise **korraldajatele mõeldud info**, mis on spetsiifilisem, ning **varjujatele mõeldud info**, mis on lühem ja üldisem.

Mõned näited võimalikest rollidest või valdkondadest, mis vajavad rohkem tegevust või tähelepanu.

- **Varjumise vastutav isik või üldkorraldaja** (ülesanneteks ettevalmistavate tegevuste ja teavituse korraldamine, teiste rollitäitjate kaasamine ja ülesannete määramine, varjumise ajal varjumisplaani rakenduse tagamine, hoone vigastuste korral esmane hinnang ja otsused varjumiskoha kasutuse kohta jne).
- **Abistajad ettevalmistamisel:** liivakottide täitmisel akende katmiseks või hoone kindlustamisel, ruumide ettevalmistamisel, vajalike suunaviitade või märkide paigaldamisel, ohuteavituse saabudes trepikojas abivajajate abistamine ja liikumis-, nägemis- või kuulmispuudega inimeste teavitamine; ühiskondlikes hoonetes turvatöötajad, administraatorid, kes saavad juhatada inimesi varjumiskohtadesse või teavitada sisekommunikatsiooni vahenditega.
- Varjumiskohas **generaatori toimepidevus** (generaatori töö jälgimine, tankimine, kanistrite taastäitmine, tõrgete tuvastus ja võimaluse korral lahendamine).
- Varjendi või varjumiskoha **olmetingimuste tagamine** (kanalisatsiooni toimivuse jälgimine, WC-de toimepidevuse jälgimine ja hooldus, prügikorralduse tagamine).

	▪ Meditisiinilise abi tagamine (esmaabi tagamine olemasolevate vahenditega, kontaktisik 112-le tõsisemate probleemide puhul, võimaluse korral psühholoogilise abi tagamine jne). Meditsiini- või hoolekandeesutustes on vaja kindlasti spetsiifilisemat plaani, kus rollid ja ülesanded on kirjeldatud üksikasjalikumalt. ▪ Hoone turvalisus, kui kõik inimesed on varjendis või varjumiskohas. ▪ Tööstus-, tootmishoonetes või süsteemide juhtimisruumides peaks olema selge ülesannete jaotus, kes ja kuidas koordineerib poolleiolevate protsesside lõpetamist või distantsilt töö jätkamist. NB! Rollide ja ülesannete määramine on soovituslik, see aitab kaasa tegevuse organiseeritusele.
Info jagamise eesmärgid, viisid ja kanalid	Kuidas tutvustada varjumisplaani hoone kasutajatele?
	Millises varjumise tagamise etapis millisele kasutajarühmale mis infot jagada?
	Millised on info jagamise kanalid (nt e-kirjad, helistamine, sõnumid, äpid, koosolekud, infostendid, vahetu suhtlus, hoone siseteavituse lahendused, personali või vastutavate isikute korraldused)
Hooldus ja kontroll	Kui varjumiskohas on selleks ettenähtud seadmed, vahendid või varustus, siis kes ja kui tihti neid kontrollib, hooldab.
	Hoolduse ja kontrolli aktid on soovitatav siduda varjumisplaaniga nii, et iga akti koostamine ei peaks tähendama kogu varjumisplaani uuesti kinnitamist.
Õppused ja harjutused	Parim varjumise korralduse ettevalmistus on harjutamine. Kui inimesed on harjutanud, teavad nad oma ülesandeid, olulist infot ja oskavad ohu korral käituda. Harjutusi võib teha ka elementide või etappide kaupa, näiteks lauaõppused, hoone kindlustamise elementide harjutused, ohuteate saamisel varjumiskohta liikumise harjutused, personali teadlikkuse või käitumise kontrollharjutused.

6 PANE VAJALIK INFO JA LAHENDUSED KIRJA EHK KOOSTA PLAAN!

NB! Varjumisplaan peab olema võimalikult lühike, lihtne ja loetav, ainult hädavajalik info!

Tee varjumisplaan vastavalt realistlikule olukorrale ehk kui koostamise ajal ei ole veel varjumiseks planeeritud kohad ette valmistatud ning alles plaanid neid kohandama hakata, siis nii kirjutagi. Kui muudatused või ettevalmistused on hoones reaalselt ära tehtud, siis korrigeeri varjumisplaani.

Peatükk 3

VARJUMISKOHA

VARJUMISPLAAN

Varjumisplaani vorm ei ole küll kohustuslik, kuid selles tuleb kajastada [kohustuslikud osad](#) ning see peab olema kasutajatele arusaadav. Varjumisplaani näidis on toodud siinse juhendmaterjali lisas 2.

Varjumisplaani pealkirjaks sobib „... aadressi või hoone VARJUMISPLAAN“ ning fikseeritud peab olema plaani kinnitamise kuupäev.

Seejärel:

1 OSA. ÜLDANDMED	
Hoone info	Aadress (nt Tamme tn 10, Paide) Nimetus (nt korterelamu; Lillekese lasteaed) Suletud netopind (nt 2482,1 m²) Varjumiseks sobiva koha tüüp – varjend või varjumiskoht – ja liik – avalik või mitteavalik –, näiteks „Mitteavalik varjumiskoht“. (Mitme koha puhul esitada need eraldi!) Varjumiseks sobiva koha kasulik pind (nt 100 m²)

Hoone varjumise korraldus	Hoone kasutus ■ Kas hoone jääb kasutusse ka vahetu kõrgendatud ohu korral ja mis ulatuses või režiimis (st olukorras, kus Vabariigi Valitsus on juba andnud korralduse varjumiskohad avada)? ■ Hoone lühiülevaade (mis hoone, korruselisus, kasutus), kas hoone on segakasutuses, hõlmab ühte või mitut hoonet vms. ■ Hoone kasutajate arv ja arvutuskäik, kui paljudele inimestele on varjumiskohti (põhjendus). ■ Kui hoone jääb kasutusse, kuid seal ei ole kõigile kasutajatele varjumiseks kohti, siis kuidas käib inimeste jaotus ja millised on lahendused neile, kellele kohti pole. ■ Kas hoone läheduses (paarisaja meetri raadiuses) on muid varjumiseks sobivaid kohti? ■ Kui plaani kinnitamisel ajal on teada lähiaastate varjumiskoha kohandamise plaanid, siis lühiülevaade koos võimalike planeeritud tähtaegadega. (See on pigem hoone kasutajate ootuste juhtimiseks.) ■ Reeglid, mis on seotud varjumiskohas lemmikloomade kaasavõtmisega, kas see on üldse lubatud jne. ■ Muu ülevaatlik ja oluline info. Varjumisplaani teavitus ■ Kuidas tutvustatakse varjumisplaani või selle osi hoone kasutajatele–kasutajarühmadele? Lisainfo ■ Milline ohustsenaarium on varjumisplaani aluseks? (Kas ainult sõda või ka rahuaja intsidendid?) ■ Kui tihti vaadatakse varjumisplaani üle? ■ ...
Kontaktandmed	Nimi E-post Telefoninumber Ametikoht või roll (nt haldusjuht, KÜ juhatuse esimees)

2 OSA. VARJUMISKOHA ASUKOHASKEEM

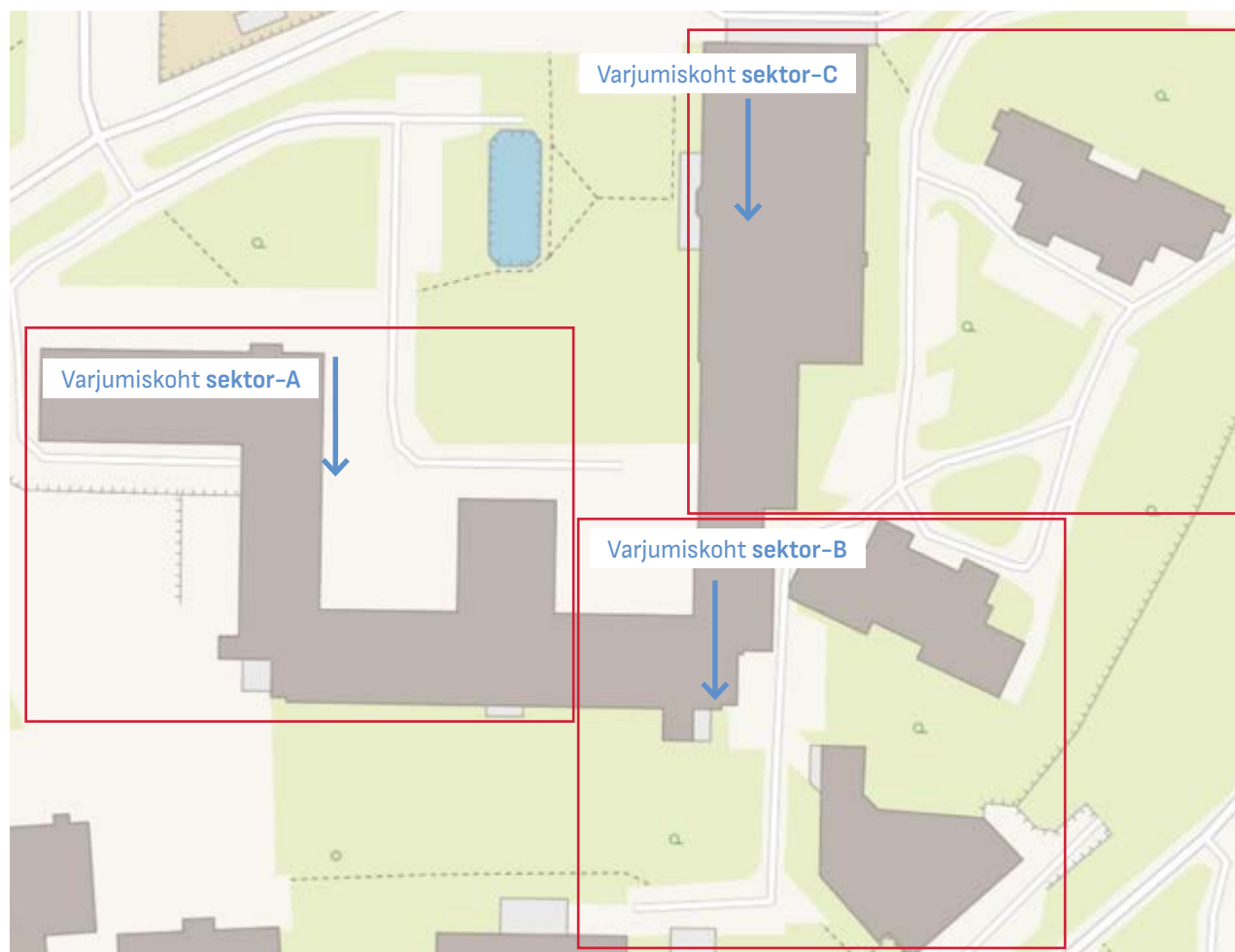
Skeemi põhieesmärk on visualiseerida hoone kasutajatele varjumiskoha asukoht hoones ja korrusel, ruumiplaneeringut, ligipääse ja väljapääse. See peab olema võimalikult lihtsasti loetav.

Skeemile võib kanda ka muid elemente, nagu hoone välised kindlustused, varjumisega seotud funktsionaalsed ruumid (nt generaatorid, kütusevarud, laovarud, tehnosüsteemide sulgemise asukohad, varjumiskohas paiknevate alade suurus ja kuju, turvasüsteemid ja vahendid: kustutid, andurid, märgitus).

Kui hoones asub mitu varjumiskohta või need asuvad eri hoonetes, siis võib olla ka hoone või hoonete üldskeem-asukohaplaan koos eri varjumiskohtade asukohtadega ja eraldi varjumiskohtade skeemid.

Skeem võiks olla kujundatud selliselt, et seal on ka kriitilisel ajal hea kohe välja printida ja seintele, ustele, infotahvlitele või stendidele paigutada.

Mõned näited elamute varjumiskohtade skeemidest

Skeem 1. Asukohaskeem, kui tegemist suurema hoonekompleksiga või on mitu hoonet või mitu varjumiskohta

LEGEND

- Roosa ala = varjumiskoht
- Kollane ala = KÜ majandusruumid.
- Roheline ala = korterite privaathoiuruumid
- Sinine ala = üldkasutatavad liikumisalad
- ←→ Varjumiskoha peamine sisse- ja väljapääsutee
- ← Varjumiskoha avariipääsu tee
- ✗ Hoone väljastpoolt kindlustatud aknad

Ruumid:

- A – elektrigeneraatori ruum
- B – materjali ladustamise ruum
- C – elektri peakilbi ruum
- D – soojasõlm, ventilatsioon, veekraan
- E – varjumiskoht (einela)
- F – varjumiskoht
- G – WC, hügieeniala

Skeem 2. Kortermaja varjumiskoht ja seda teenindavad-toetavad ruumid, legend

LEGEND

- ←→ Uksega sisse- ja väljapääsud
- Avariiväljapääs akna kaudu
- Varjumise ala hoone kasutajatele
- ✗ Hoone väljastpoolt kindlustatud aknad

Skeem 2. Kortermaja varjumiskoht ja seda teenindavad-toetavad ruumid, legend

3 OSA. VARJUMISPLAANI KORRALDUSLIK TEAVE

Korralduslik teave tuleb esitada kolmes etapis (valmidus, valmisolekusse seadmine, valmisolek) ja soovituslikult veel omakorda jagada info eraldi korraldajatele ja ülejäänud varjujatele.

3.1. VALMIDUSE ETAPP

Hoone tavapärane kasutus, ohutase on madal.

INFO VARJUMISE KORRALDAJATELE

Varjumiseks ettevalmistatud ruumid, vahendid ja vajalikud tegevused, nt:	- Varjumiseks sobivate ruumide lühiülevaade või iseloomustus. - Tavapärane kasutusotstarve. - Varjumiseks vajalike vahendite ja seadmete asukohad, numbrilised näitajad. - Vajalikud tegevused, mida on vajadus kontrollida, hooldada, testida vms. Hooldusaktid, rohkema varustuse või vahendite korral nende nimekirjad, võivad olla ka varjumisplaani lisan. - Lühikirjeldus, kui planeeritakse regulaarseid õppusi või harjutusi varjumise korraldamiseks. - Kui varjumiskohad on alaliselt valmisolekus ka muude ohustsenaariumite korral, nt rahuaegse õhuohuteavituse puhul, siis tuleks välja tuua ka varjumise korraldajate rollid ja ülesanded (hoone personal, turvateenistus vms). - Muu oluline info.
Ligipääs varjumiseks vajalikele ruumidele, nt:	Varjumiseks sobivatesse ruumidesse juurdepääsu kirjeldus või märge selle puudumise kohta.
Hoone ja ruumide tähistus, nt:	Lühikirjeldus, kas ja kuidas on hoone väljast ja seest varjumiskoha märkide või suunaviitadega tähistatud.
Varjumise korralduse info edastamine	Kirjeldus, kuidas toimub varjumisplaani olulise info jagamine hoone kasutajatele, milliste kanalite, ulatuse või regulaarsusega.

OOTUSED HOONE TAVAKASUTAJALE

Info, mida üldjuhul jagatakse hoone tavakasutajatele. Hoone kasutajal on oluline teada, kas hoones on vahetu kõrgendatud ohu korral kohta varjumiseks, varjumiskoha asukoht, ligipääsu ja viibimise tingimused.

Näiteks teab hoone kasutaja:

- kas hoones on varjumiskoht või -kohad
- keda ja kuidas puudutab vahetu kõrgendatud ohu korral hoone kasutuse režiimi muutus
- millise ohu korral on varjumiskoht ettevalmistatud ja kasutatav (nt kas varjumiskoht on kasutusel vaid peale VV otsust või pidevalt)
- kus varjumiskoht või -kohad asuvad
- kas ja kuidas on sinna tagatud ligipääs
- kellelt ja millal tuleb info, kui hakatakse liikuma valmisolekusse seadmise etappi
- kes on varjumise vastutav isik või vastutavad isikud
- et järgmistes etappides tuleb ka temal vajaduse ja võimaluse korral aidata varjumist korraldada

3.2. VALMISOLEKUSSE SEADMISE ETAPP

Tegevused 72 tunni jooksul, ohutase on tõusnud.

INFO VARJUMISE KORRALDAJATELE

Ettevalmistavad tegevused valmisoleku etapiks

Tegevused koos vajalike materjalide, mahtude ja aja planeeringuga, näiteks:

- varjumisruumide puhastamine varjumiseks mittevajalikest asjadest (kui varjumiskoht on garaažis, siis sõidukite eemaldamine, ohtlike seadmete või esemete eemaldamine või demonteerimine ruumist);
- hoone kindlustamine väljastpoolt (aknad, ukсед);
- hoone kindlustamine seestpoolt (lagede toetus, luugid);
- tehnosüsteemide kontroll (generaator, ventilatsioonisüsteem, andurid);
- vahendite ja varude kontroll, soetus, paigaldus (nt istumis- ja vajaduse korral magamiskohad, generaatori kütus, joogivee mahutite täitmine, käimlate paigaldus ja paberi, turba tagamine, jäätmete kogumiskohtade ettevalmistus, raadio, valgusallikate ja akude-patareide varumine, varuväljapääsu ja selleks vajalike vahendite tagamine, infotahvlite ja teadete, lisamärgistuse paigaldamine).

Kes on varjumisel abistavad või korraldavad isikud ja milliste ülesannetega? Täita tuleks järgmised ülesanded:

- varjumise üldine korraldamine (ettevalmistavate tegevuste ja teavituse korraldamine, varjumise ajal varjumisplaani rakenduse tagamine, hoone vigastuste korral esmane hinnang ja otsused varjumiskoha kasutuse kohta, evakuatsiooni otsuse tegemine);
- aktiivsed isikud, kes abistavad lae toetuse ja liivakottide paigaldamine;
- ohuteavituse saabudes inimeste varjumiskohta juhatamine, abistamine;
- varjumiskohas generaatori toimepidevus (generaatori töö jälgimine, tankimine, kanistrite uuesti tankimine, tõrgete tuvastus ja võimaluse korral lahendamine);
- varjumiskoha olmetingimuste tagamine (kanalisatsiooni toimimise jälgimine, WC-de toimepidevuse jälgimine ja hooldus, prügikorralduse tagamine);
- meditsiinilise abi tagamine (esmaabi andja, kontaktisik 112-le tõsisemate probleemide puhul, võimaluse korral psühholoogilise abi tagamine).

Ligipääs	Kui varjumiskohad ei olnud varem kõigile hoone kasutajatele ligipääsetavad, siis kuidas tagatakse ligipääs.
Hoone ja ruumide tähistus	Kas ja kuidas muutub hoone märgistus sees ja väljas.
Varjumise korralduse info edastamine	Kuidas ja millist infot jagatakse hoones varjumise korraldajatele ja tavakasutajatele.

OOTUSED HOONE TAVAKASUTAJALE

Info, mida üldjuhul jagatakse hoone tavakasutajatele. Hoone kasutaja peab aru saama ohu taseme tõusmise tagajärgedest, teadma, kuidas ja kuhu varjuda.

Hoone kasutaja teab näiteks, et

- ohuteavitus võib tulla igal ajahetkel;
- peab olema valmistunud varjumiseks (sh pidevalt on valmis pandud enda ja/ või oma lähedaste jaoks varjumisel vajalikud vahendid kompaktselt ja pakitult (kaasahaarata lahendus);
- varjumise korraldaja ülesandeid tuleb täita;
- tuleb abistada teisi hoone kasutajaid, kui nad vajavad abi varjumiskohta või sealt välja liikumiseks;
- peab läbi mõtlema ja kasutusele võtma lahendused, kui ta ei liigu või ei saa liikuda kiiresti varjumiskohta (milliseid enda kaitsmise meetmeid saab või tuleks kasutada mujal hoones viibides).

3.3. VALMISOLEKU ETAPP

Kõrgendatud oht, valmisolek varjumiseks on tagatud.

INFO VARJUMISE KORRALDAJATELE

Tegevus ohuteate saabumisel ja varjumisel varjumiskohas	■ Tehniliste süsteemide olemasolu korral nende kasutusjuhendite kättesaadavus. ■ Peale igat varjumist tuleb tagada ruumide puhtus, tuulutus, taastatakse puuduvad varud ja tagatakse valmisolek järgmiseks varjumiseks.
Varjumise korralduse info edastamine	■ Kas ja kuidas jagatakse infot valmisoleku etapis. Arvestama peab ka asjaoluga, et võib esineda nii pikaajalisi elektri- kui ka sidelevi katkestusi.

OOTUSED HOONE TAVAKASUTAJALE

Info, mida üldjuhul jagatakse hoone tavakasutajatele. Hoone kasutaja teab, kuidas ja kuhu varjuda ning millised on hoones varjumisel kokkuleppelised reeglid, juhised ja ootused.

Hoone kasutaja:

- hoiab alati läheduses mobiiltelefoni ohuteavituste saamiseks ja jälgimiseks;
- on tähelepanelik sireenide ja muude ohutegurite suhtes (näeb, kuuleb) ning annab sellest kiiresti ka lähedastele teada;
- varjub võimalikult kiiresti varjumiskohta ning võtab kaasa endale ja lähedastele vajalikud vahendid;
- teab, et varjumiskoha kasutajal on lubatud varjumiskohta kaasa võtta isiklikke asju, nt toolid, madratsid, voodiriided, toit, vesi, hügieenitarbed;
- arvestab varjumiskohas kaaskodanikega ka pingelises olukorras (suhtumine-suhtlemine-käitumine, vaikuse ja hügieeni tagamine, ruumi kasutus jne);
- teab, kas varjumiskohas tohib tarvitada alkoholi või suitsetada;
- teab, kas varjumiskoht on eelkõige kõrgendatud vahetu ohu korral kasutamiseks hoone enda alalistele elanikele ja/või elanike külalistele või kõigile varjumist vajajatele mahutavuse piires;
- varjumiskohta on lubatud kaasa võtta väiksemad lemmikloomad, kuid nendele peavad kehtima samad reeglid nagu ühistransporti kasutades (loomad ei tohi oluliselt häirida kaaskodanikke, peab olema tagatud ohutus suukorvi, rihma või puuri abil, looma omanikul peavad olema kaasas looma hooldamise vahendid jne).
- abistab kaaskodanikke, kui nad vajavad abi;
- vajaduse ja võimaluse korral aitab varjumist korraldada;
- lahkub varjumiskohast siis, kui on tulnud teave vahetu ohu möödumisest;
- teab ja oskab kasutada enda kaitsmise meetmeid, kui ei saa minna varjumiskohta.

Peatükk 4

VARJENDI VARJUMISPLAAN

Varjendi varjumisplaan on olemuselt sarnane varjumiskoha omaga ning enamik näiteid ja varjumisplaani soovitusi kehtib ka selle puhul.

Siiski tuleb varjendi puhul arvestada ka erisustega, näiteks tuleb varjumisplaan koostada juba ajaks, kui hoone pole veel kasutuselgi. Nimelt tuleb varjendi varjumisplaan valmis teha kasutusloa taotlemise ajaks, sest see on ka üheks aluseks kohalikule omavalitsusele ja Päästeametile varjendi vastavuse hindamisel.

Sellega, milliseks kujuneb varjumise korraldus ja ka varjend ise, alustatakse hoone planeerimise kõige varasemas faasis. Hoone hindamine ja varjumisplaani sisu kujuneb samuti hoone planeerimise faasis. Arhitektuurse lahenduse väljatöötamisel ja projekteerimise käigus on kõige mõistlikum lahendada ka varjumise küsimused.

Mõned tähelepanekud ja soovitused varjumise planeerimisel

- Kuna varjendid luuakse eelkõige sõja või ulatusliku õhusaaste korral varjumiseks ja samal ajal soovitatakse varjenditele leida rahuaegne teisene kasutusfunktsioon, ei pruugi varjendid olla alati iga hetk kõigile ligipääsetavad või täies ulatuses kasutatavad. Planeerimise faasis on soovitatav läbi mõelda lahendused, kas ja kuidas saavad inimesed varjuda ka äkki või ülilühikese etteteatamise tagajärjel varjuda (nt õhuoht uitdrooni korral).
- Kui soovitakse ehitada sellist hoonet, mis jääb suuruselt alla varjendi ehitamise kohustuse kriteeriumitele, või sellist hoonet, millele ei laiene varjendi ehitamise kohustust, siis üldjuhul kasutavad ka neid hooneid inimesed ja oleks mõistlik läbi mõelda ning tagada neile kõige sobivamad varjumise võimalused.

- Kui hoone peab tagama avaliku varjendi, mis tähendab seda, et peale riiklikku varjendi avamise otsust peavad avalikud varjendid olema ligipääsetavad igal ajal (ka ohuteavitusega, öösi), siis planeerida varjendile hoone väliselt ligipääs varjendisse hoone välisseinast võimalikult lühikest ja otsest teed kaudu nii, et ülejäänud hoonesse pääs on piiratud.
- Avalike varjumiskohtade varjendites on soovitatav märgistada varjendi seadmed ja vahendid spetsiifiliselt (nt aadressiga), et maandada vahendite kadumisriski.
- Suurte hoonete puhul kaaluda varjendite paigutamist nii, et inimeste liikumistee oleks hoonest neisse võimalikult lühike.
- Leida varjendile sobiv rahuaegne kasutusotstarve, mis on kooskõlas ruumide kiire ümberkorraldamise võimalusega varjumiseks. Kui inimesed on harjunud varjendi ruume kasutama, aitab see ka kriisi ajal psühholoogiliselt paremini valmis olla varjendisse minekuks.
- Varjendi tegemisel peaks selle kasutamine olema võimalikult kasutajasõbralikuks disainitud, sh ligipääsetavus, varjendi planeering, interjäär, kajaleevendus, sideseadmete toimivuse tagamine jne.
- Varjendisse tasub planeerida eraldi ruumid või piiratud alad, kuhu rahuajal paigutada väikevahendid, et tagada nende püsimine.

Varjendi asukoht, suurus, ehituslikud tingimused tuleb määrata siiski ettenähtud nõudeid järgides.

Lisa 1. Hoone hindamise spikker

Hoone hindamise abimaterjal.

Hinda hoonet ja vasta küsimustikule	JAH/EI	Hinnang/Kirjeldus
1. Kui palju elab/õpib/töötab/külastab inimesi hoones (inimeste maksimaalne koguarv)?		Inimeste arv (tk)
2. Kui paljudel nendest inimestest on vajadus tulla-jääda hoonesse ka sõja korral?		Inimeste arv (tk), arvestuse kirjeldus
3. Kas hoones on maa-aluseid, soklikorruseid või ruume maapealsel esimesel korrusel, mida saaks kasutusele võtta varjumiseks õhurünnakute korral? Ruumid peaks olema suuremad kui 10 m ² , neis pole lisahtusid (nt elektripeakilp, soojussõlm, surveeadmed, kemikaalid).	JAH/EI	Kirjeldus

Eeldused piirdekonstruktsioonidele:

3.1 Tugevad seinad (raudbetoon min 20 cm, paneelid, kivi). <i>Esimesel korrusel ei sobi kergseinad, kergplokkide või tellise müüritised.</i>	JAH/EI	Kirjeldus
3.2 Tugev lagi (raudbetoon, paneelid). <i>Puitlagi ei sobi.</i>	JAH/EI	Kirjeldus
3.3 Ruumi(de)s puuduvad aknad, on väikese valgus-avaga aknad, mida saab väljastpoolt sulgeda. Ka muud avad piirdekonstruktsioonis peavad olema kaitstud või väliselt kindlustatud. <i>Ei sobi suurte valgus-avadega aknad või avad seintes.</i>	JAH/EI	Kirjeldus

Kui tugevate piirdekonstruktsioonidega ruumid on olemas, siis:

4. Kas nendes ruumides on tagatud õhuvahetus (loomulik või sundventilatsioon)?	JAH/EI	Kirjeldus
4.1. Kui ventilatsiooni pole, kas seda on võimalik tagada?	JAH/EI	Kirjeldus

5. Kas need ruumid on kuivad (pole põrandal vett ega ruumis liigniiskust) selliselt, et saaks põrandal istuda või madratsil lamada?	JAH/EI	Kirjeldus
6. Kas need ruumid on aasta ringi kasutatavad nii, et seal oleks temperatuur üle +10 kraadi?	JAH/EI	Kirjeldus
7. Rahuajal võib ruume kasutada muuks otstarbeks, nt hoida garaažis autosid, kuid kas neid ruume on võimalik 72 tunni jooksul varjumiseks mittevajalikest asjadest puhastada nii, et ruumidesse mahuks võimalikult palju inimesi, arvestades igale inimesele vähemalt 0,75 m ² pinda?	JAH/EI	Kirjeldus
8. Kas sobivates ruumides on peale sissepääsu ukse ka mõni muu väljapääs uksest kaugemal? Varuväljapääsuks sobib teine uks, luuk seinas jne.	JAH/EI	Kirjeldus
8.1. Kui varuväljapääsu pole, kas seda saaks rajada?	JAH/EI	Kirjeldus

Kui hoones on olemas varjumiseks kohandatavad ruumid, siis tuleks kohandused teha esimesel võimalusel, kuid mitte hiljem kui **1. juuliks 2028** (tulenevalt KORKS-i nõudest), samuti tuleb tagada:

9. Käimlad varjujatele, arvestusega 1 käimla varjumispinna 20 m² kohta (võib olla ka kuivkäimla).

10. Akende või muude avade korral nende kindlustamise vahendid (nt tugevdatud ukseid, luugid, liivakotid)

11. Tööriistad eduka evakuatsiooni tagamiseks (nt kui uks on blokeeritud varingu tõttu, siis varuväljapääsu rajamiseks ja puhastamiseks väike labidas, kirka, nuga, sõrgkang, polditangid).

Kui mainitud ruume või muid tingimusi pole ja neid ei saa ka tagada, hinda:

12. Kas mõnda ruumi on võimalik varjumiskohaks sobivaks ümber ehitada?	JAH/EI	Hinnang. Kaaluda tugevdatud piirdekonstruktsiooni rajamist olemasolevasse hoonesse, sest ohuteate saamisel on varjumiskohta liikumiseks aega vaid mõned minutid.
13. Kas on võimalus ehitada või paigaldada hoone lähedusse (mitte kaugemale kui 250 m) varjumiskoht?	JAH/EI	Hinnang. Kaaluda hoonevälise varjumiskoha tagamist hoone lähedusse, sest ohuteate saamisel on varjumiskohta liikumiseks aega vaid mõned minutid
14. Kas läheduses (kuni 250 m hoonest) on mõni avalik varjumiskoht?	JAH/EI	Kui jah, siis kui kaugel ja mis aadressil?

Kohanda hoones varjumiskoht ja koosta varjumisplaan või koosta esmalt olemasolevate tingimuste juures varjumisplaan, kohanda varjumiskoht ja korrigeeri seejärel varjumisplaani!

Lisa 2. Varjumisplaani näidis

Korteriühistu varjumisplaani näidis, kus on varjumiskoht loodud

Kinnitatud KÜ Tamme 10 juhatuse otsusega 25.06.2026
Allkirjastatud juhatuse liikmete poolt digitaalselt

TAMME tn 10 VARJUMISPLAAN

1. ÜLDANDMED

1.1. Hoone info

Hoone aadress	Hoone nimetus	Hoone suletud netopind (m ²)	Varjumiskoha liik	Varjumiseks sobiva koha kasulik pind (m ²)
Tamme tn 10, Paide	Korterelamu	2482,1	Mitteavalik varjumiskoht	100

1.2. Hoone varjumise üldine korraldus

Hoone kasutus

- Korterelamu jääb ka kõrgendatud vahetu ohu korral hoone elanike kasutusse (v.a juhul, kui antakse piirkonna ulatusliku evakuatsiooni korraldus).
- Viiekorruselises hoones on 60 1–4-toalist korterit ja u 150 elanikku.
- Hoone keldri pinnast u ¼ osas on tagatud varjumiskoht, mille 100 m² kasulikule pinnale mahub arvestuslikult 133 inimest = u 87% tavapärastest elanikest (arvestusega 0,75 m² pinda inimese kohta). Arvestades asjaolu, et osa inimesi ei viibi konflikt ajal alaliselt kodus (kaitseväes, on liikunud elama mujale, välismaal, tööl vms ehk hoone kasutajate arv võib väheneda kuni 30%), tagatakse üldjuhul hoones varjumiskoht kõigile hoone kasutajatele.
- Hoonest 300 m raadiuses puuduvad teadaolevalt alternatiivsed mitteavalikud ja avalikud varjendid või varjumiskohad.
- Hoonel on varuelektrigeneraator, mis tagab voolu varjumiskohale ja maja kriitilistele tehnosüsteemidele (v.a korterid).
- Varjumiskoha baastingimused on tagatud, kuid varjumiskoha valmisolekusse seadmise etapis või vahetult enne seda tuleb soetada vahendeid ja teha varjumiskoha tagamist ettevalmistavad tööd.
- Varjumiskoha valmidusse seadmise ja valmisoleku etapis kaasatakse varjumise korraldamisse majaelanikud.
- Varjumiskoha, selle varustuse ja vahendite olemasolu ja hoolduse korraldavad varjumiskoha valmiduse etapis KÜ juhatuse liikmed, kui ei lepita kokku teisiti.

Varjumisplaani teavitus

Varjumisplaani tutvustatakse KÜ üldkoosolekul ja peale kinnitamist saadetakse korteriomanike meilile. Ohu tõustes tehakse eraldi varjumise

korralduse teavitus (erakorraline üldkoosolek, info e-kirjaga, postkastidesse ja trepikoja stendile). Lisainfot saab KÜ juhatuse liikmetelt.

Lisainfo

- Varjumisplaani aluseks on ainult sõda (muid ohte ei käsitleta). Rahuajal õhuohuteate korral saab varjuda kõigis trepikodades keldrite üldkasutatavatel aladel või korterites, kus tuleks olla akendest eemal ja võimalikult maapinnalähedasel korrusel.
- Kui varjumisega seotud olulisi muudatusi ei ole ette tulnud, vaadatakse varjumise plaan uuesti üle iga kolme aasta tagant.
- Lemmikloomad on soovitatav jätta korterisse, kuid vajaduse korral võib neid kaasa võtta ka varjumiskohta, kus looma omanikul lasub kohustus tagada looma eest hoolitsemine ja teiste isikute turvalisuse tagamine.

1.3. Varjumiskoha vastutavate isikute kontaktandmed

Nimi	Telefon	E-posti aadress	Roll
Karmen Kubjas	+372 567 8005	tamme10@yhistu.ee	KÜ juhatuse esimees
Tarmo Kask	+372 5255 6983	tamme10@yhistu.ee	KÜ juhatuse liige

2. TAMME 10 VARJUMISKOHA KORRALDUSLIK SKEEM

LEGEND

- Roosa ala = **varjumiskoht**
- Kollane ala = KÜ majandusruumid.
- Roheline ala = korterite privaathoiuruumid
- Sinine ala = üldkasutatavad liikumisalad
- Varjumiskoha peamine sisse- ja väljapääsutee
- Varjumiskoha avariipääsu tee
- Hoone väljastpoolt kindlustatud aknad

Ruumid:

- A – elektrigeneraatori ruum
- B – materjali ladustamise ruum
- C – elektri peakilbi ruum
- D – soojasõlm, ventilatsioon, veekraan
- E – varjumiskoht (einela)
- F – varjumiskoht
- G – WC, hügieeniala

3. VARJUMISPLAANI KORRALDUSLIK TEAVE

VALMIDUSE ETAPP (hoone tavapärase kasutus, ohutase on madal)	Täpsustused
INFO VARJUMISE KORRALDAJATELE	
Varjumise tagamiseks on määratud ja ette valmistatud hoone keldris selleks vajalikud ruumid (A, B, C, D, E, F, G), vt skeemilt.	Ruumide seinad on 40 cm läbimõõduga raudbetoonplokid, väljastpoolt 1,5 m kõrguseni kaetud pinnasega. Põrandaks on 7 cm valatud raudbetoon, lagedeks õõnes-raudbetoonpaneelid. Ruumidel puuduvad aknad (v.a soojussõlme ühes ruumis 1 aken). Varjumise tagamiseks vajalikud ruumid asuvad trepikoja püstakute keldrites, kuid sissepääs varjumiskoha ruumidesse on tagatud neljanda trepikoja keldriukse kaudu. Avariiväljapääs kulgeb ruumist E luugi kaudu, läbi soojussõlme ruumi ja teise trepikoja keldriukse kaudu. • Ruumis A on valmisoleku etapis generaator ühendatud maja vooluvõrku nii, et võrgutoite katkemisel käivitub seade automaatselt. Generaator on täidetud 30 l kütusega ja selle tööaeg on u 10 tundi, kahes lisakütusekanistris on kokku 40 l. Generaatori käivitumisel tuleb selle tööd kontrollida iga 2 tunni tagant. Kütusepaaki tohib täita vaid seisva seadme korral. Generaatori kasutusjärgset või perioodilist hooldust tagatakse hoolduspartneri abil, kontrollikäivitamisi tehakse regulaarselt iga 4 kuu tagant. • Ruumis B ladustatakse KÜ-le ja varjumiseks vajalikku materjali (sh osaliselt laetoestusmaterjal). • Ruumid C ja D on vajalikud üldiste tehnosüsteemide toimimiseks (elekter, ventilatsioon, küte, vesi). Seal asuvad ka kommunikatsioonide peakraanid/lülitid. • Ruumid E ja F on varjumiseks, millest ruum E on kohandatud toitlustusalaks (vesi, kanalisatsioon, kraanikausid, töötasapinnad, toidu ja vee soojendamise vahendid, prügikastid, toolid, laud, avatud ja nummerdatud kapp – igale korterile 1 tk) ja ruum F üldala (küte, istepingid, riidenagid jne). E ja F on varustatud eraldi sundventilatsiooniga (puudub õhu filtreerimine õhusaaste vastu ning ruumide hermeetilisus). Ruumides on võrgu- ja generaatori elektritoide, avariivalgustus (3 tundi), osaliselt lagede toestuskonstruktsioonid. • Ruum G asub väljaspool varjumiskoha ala, kuid on tagatud killukaitse. Seal asuvad WC-d ja kraanikausid. Kanalisatsioon töötab komminuutoriga üldkanalisatsioonivõrku. Varjumis ruumid ei ole harilikult avatud, kuid need teenindavad hoone tavakasutust. Ruumides E–F peetakse ka KÜ üldkoosolekuid.

Varjumisruumide ligipääs	Ruumide ukSED on harilikult lukustatud, võtmed on KÜ juhatuse liikmete käes. Iga trepikoja keldriust saavad avada selle trepikoja elanikud. Kõik ukSED teekonnal varjumisruumist välja (ka avariiväljapääs) on varustatud libliklukkudega.
Hoone ja ruumide tähistus	Varjumiskoha märgiga on tähistatud IV trepikoja keldri sein, vaheuks ja varjumiskoha uks.
Varjumise korralduse info edastamine	Varjumisplaani tutvustatakse KÜ üldkoosolekul ja peale kinnitamist saadetakse korteriomanike meilile.

OOTUSED HOONE TAVAKASUTAJALE

Hoone kasutajal on oluline teada, kas hoones on vahetu kõrgendatud ohu korral varjumiskoht ja kui paljudele inimestele on tagatud varjumine, varjumiskoha asukoht, ligipääsu ja viibimise tingimused.	Hoone kasutaja teab, et: • hoones on varjumiskoht u 133 inimesele; • varjumiskoha asukohta ja sinna ligipääsu võimalust; • valmiduse etapis on ruumid kasutusel hoone tavapäraseks toimimiseks, kuid muul ajal on varjumiskoht lukus; • ohutaseme tõustes annab KÜ juhatuse teada edasisest tegevusest ja jagatakse juhiseid; • ohutaseme tõustes kaasatakse elanikke ettevalmistustöösse ja varjumise korraldusse, KÜ eelarvest võidakse teha varjumiseks vajalikke soetusi; • varjumiskoht on kasutamiseks vaid vahetu ohu korral lühiajaliselt ja seetõttu ei taga KÜ kõiki eluks vajalikke teenuseid (nt toit, vesi). • varjumiskohas viibides tuleb arvestada kaaskodanikega, kus inimese kohta on arvestatud vaid kuni 0,75 m² pinda; • varjumise ajal võivad olla katkenud üld-kommunikatsiooniteenused; • varjumine on oluline elu- ja tervise säästmise eesmärgil, kuid õigeaegne liikumine varjumiskohta on iga inimese enda ülesanne.
---	--

**VALMISOLEKUSSE
SEADMISE ETAPP**
(tegevused 72 h
jooksul, ohutase on
tõusnud)

Täpsustused

INFO VARJUMISE KORRALDAJATELE

Ettevalmistavad
tegevused
valmisoleku etapiks

- Majaelanikega koostöös viiakse KÜ laoruumist (B) puitmaterjal varjumiskohta ja ehitatakse lõpuni lae toetuskonstruktsioon. Tööriistadena asutatakse KÜ töövahendeid.
- Varjumiskoha kõik 8 akent suletakse väljastpoolt liivakottidega (täidetud pinnase või liivaga).
- KÜ soetab täiendavaid olmevahendeid (nt liivakotid – min 80 tk, veekanistrid, ajutised tualettpotid – min 3 tk, kilekotid, prügikotid, esmaabikotid – min 2 tk, kandelinad – min 2 tk, kriisiraadio – 1 tk, CO-andurid – 2 tk), varjumiskoha trepikoja võtmed.
- Kontrollitakse üle kommunikatsioonisüsteemide korrasolek (ventilatsioon, vesi, kanalisatsioon, läbipääsud, generaator jne)
- Varjumise korraldus:
 - **Varjumise üldkorraldus** (ettevalmistavate tegevuste ja teavituse korraldamine, varjumise ajal varjumisplaani rakenduse tagamine, hoone vigastuste korral esmane hinnang ja otsused varjumiskoha kasutuse kohta).
 - Aktiivsed isikud, kes abistavad lae toetuse ja liivakottide paigaldamisega.
 - Ohuteavituse saabudes trepikojas abivajajate abistamine ja liikumis-, nägemis- või kuulmispuudega inimeste teavitamine.
 - **Varjumiskohas generaatori toimepidevus** (generaatori töö jälgimine, tankimine, kanistrite taastäitmine, tõrgete tuvastus ja võimaluse korral lahendamine)
 - **Varjumiskoha olmetingimuste tagamine** (kanalisatsiooni toimivuse jälgimine, WC-de toimepidevuse jälgimine ja hooldus, prügikorralduse tagamine)
 - **Meditatsioonilise abi tagamine** (esmaabi olemasolevate vahenditega, kontaktisik 112-le tõsisemate probleemide puhul, võimaluse korral psühholoogilise abi tagamine)

Ligipääs varjumiseks
vajalikele ruumidele

- KÜ juhatuse liikmed teevad varjumist teenindavate ruumide võtmete duplikaadid ja need jagatakse varjumist korraldavatele isikutele.
- IV trepikoja keldri välisukse võti jagatakse kõigile korteriomanikele. Varjumiskohta viiv vaheuks ja varjumiskoha uks hoitakse suletuna, kuid mitte lukustatuna.

Hoone ja ruumide tähistus	• IV trepikoja välisuksele paigaldatakse mitteavaliku varjumiskoha kleebis. • Iga trepikoja stendile pannakse silt kirjaga „Tamme 10 hoone varjumiskoht asub IV trepikoja keldris“.
Varjumise korralduse info edastamine	Korraldatakse erakorraline koosolek lühikese etteteatamise ajaga. Koosolekul (olenemata kohaletulnute arvust) jagatakse olukorra kohta infot, räägitakse läbi varjumisplaani valmisolekusse seadmise ja valmisoleku etapi tegevused ning juhised, lepitakse kokku varjumise korraldamise rollitäitjad ja nende asendajad (min kolmekordne ülekate), jagatakse laiali varjumiskoha teekonna võtmed. Koosolekul räägitud info saadetakse ka korteriomanikele meili teel.
OOTUSED HOONE TAVAKASUTAJALE	
Hoone kasutaja peab aru saama ohutaseme tõusmise tagajärgedest, teadma, kuidas ja kuhu varjuda	Hoone kasutaja: • teab, et ohuteavitus võib tulla igal ajal; • peab olema valmistunud varjumiseks (sh valmis pannud enda ja/või oma lähedaste jaoks varjumiseks vajalikud vahendid kompaktselt ja pakitult (kaasahaaratah lahendus)); • võib viia vajalikud vahendid juba varjumiskohta, kui need ei sega teiste varjumist; • täidab varjumise korraldaja ülesandeid; • abistab teisi inimesi, kui nad vajavad abi liikumiseks varjumiskohta või -kohast; • valmistab ennast ja oma lähedasi psühholoogiliselt ette varjumiseks ja muudeks olukordadeks, mis võivad õhurünnakutega kaasneda; • teab ja oskab kasutada enda kaitsmise meetmeid, kui ei saa minna varjumiskohta.

VALMISOLEKU ETAPP
(kõrgendatud oht,
valmisolek varjumiseks
on tagatud)

Täpsustused

INFO VARJUMISE KORRALDAJATELE

Tegevused

- Maja elanikel on lubatud varjumiskohta kaasa võtta isiklikke asju, kuid arvestama peab kitsaste tingimuste ja kaaskodanikega. Toidu, vee ja söögitarvete jaoks on igale korterile ette nähtud üks avatud hoiukapp (35 × 35 × 35 cm).
- Võimaluse korral tagatakse maja hoovi turvakaamerate pilt reaajas varjumiskohta.
- Kriisiraadio hoitakse ERR kanalitel.
- Peale igat varjumist puhastatakse ja tuulutatakse ruumid, taastatakse puuduolevad varud ja tagatakse valmisolek järgmiseks varjumiseks.

**Varjumise korralduse
info edastamine**

Varjumise kohta jagatakse infot meili teel ja varjumiskohas, vajaduse korral postkastide ja trepikoja stendide kaudu.

OOTUSED HOONE TAVAKASUTAJALE

**Hoone kasutaja
teab, kuidas ja kuhu
varjuda ning millised
on hoones varjumise
juhised, ootused ja
kokkulepitud reeglid**

Hoone kasutaja:

- hoiab alati läheduses mobiiltelefoni ohuteavituste saamiseks ja jälgimiseks
- on tähelepanelik sireenide ja muude ohutegurite suhtes (näeb, kuuleb) ning annab sellest kiiresti ka lähedastele teada;
- varjub võimalikult kiiresti varjumiskohta ning võtab kaasa endale-lähedastele vajalikud vahendid;
- võib varjumiskohta kaasa võtta isiklikke asju, nt toolid, madratsid, voodiriided, toit, vesi, hügieenitarbed;
- arvestab varjumiskohas kaaskodanike ja valitsevate tingimustega (suhtumine-suhtlemine-käitumine, vaikuse ja hügieeni tagamine, ruumi kasutus jne);
- ei tarbi varjumiskohas alkoholi ega suitseta;
- teab, et Tamme tn 10 varjumiskoht on eelkõige kõrgendatud vahetu ohu korral kasutamiseks hoone enda alalistele elanikele ja külalistele, kuid teisi inimesi võidakse lubada varjuma vaba ruumi olemasolul.
- võib varjumiskohta kaasa võtta väiksemad lemmikloomad, kuid nendele peavad kehtima samad reeglid nagu ühistransporti kasutades (loomad ei tohi oluliselt häirida kaaskodanikke, peab olema tagatud ohutus suukorvi, rihma või puuri abil, looma omanikul peavad olema kaasas looma hooldamise vahendid jne).

- abistab kaaskodanikke, kui nad vajavad abi;
 - vajaduse ja võimaluse korral aitab varjumist korraldada;
 - lahkub varjumiskohast siis, kui on tulnud teave vahetu ohu möödumisest;
 - teab ja oskab kasutada enda kaitsmise meetmeid, kui ei saa minna varjumiskohta.
-